

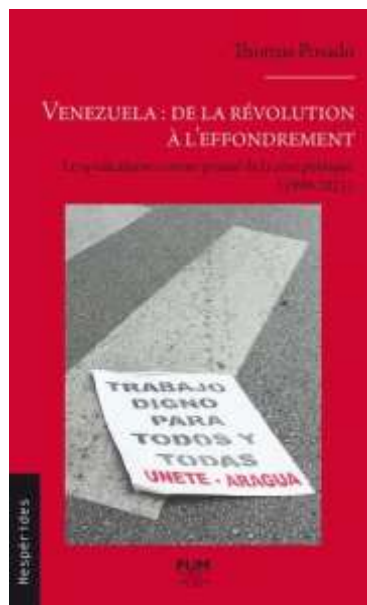
Fabien Escalona

## ”Venezuela styrs av en pseudo-vänster”

Mediapart, 29 juli 2024

En enad opposition, ett folk i desperation över en katastrofal ekonomisk situation, opinionsmätningar som talade om en enda utgång ... Alla ingredienser tycktes föreligga för ett maktskifte i Venezuela ett kvarts sekel efter Hugo Chávez seger i presidentvalet 1998. Men Nationella valkommissionen meddelade i stället att Nicolás Maduro återvalts med 51 procent av rösterna.

Misstankar råder om det sannolika i ett valresultat som under alla omständigheter tillkommit efter en valkampanj med olika förutsättningar för de båda lägren. Sedan ett tiotal år har Chávez’ arvtagare slagit in på den auktoritära vägen och detta i kombination med att man roffat åt sig statens tillgångar och genom privatiseringar.



Thomas Posado, docent i Latinamerikansk civilisation vid universitetet i Rouen, är författare till *Venezuela: de la Révolution à l'effondrement. Le syndicalisme comme prisma de la crise politique (1999-2021)* [Venezuela: från revolution till sammanbrott. Den politiska krisen sedd genom den fackliga rörelsen (1999-2021)], 2023. I följande intervju talar han om att utvecklingen i Venezuela, med en speciellt katastrofal karaktär, visar ”det minskade manöverutrymmet för progressiva regimer i Latinamerika”.

### **Oppositionen, och ett antal länder, ifrågasätter Nicolás Maduros seger. Vad går det på detta stadium att säga om trovärdigheten i de officiella resultaten?**

För närvarande finns inga detaljerade resultat, därmed är det svårt att klart säga att det förekommit valfusk eller tillbakavisa det. USA och EU har just krävt att detaljerade resultat ska redovisas. Även Colombia har gjort det.

I likhet med de utrikesministerierna kan man allra minst konstatera att det officiella valresultatet är förvånande. Det strider mot dynamiken i valkampanjen, av det som gått att observera på plats, de bedömningar som gjorts av de mest seriösa opinionsinstituterna i landet och till och med en del lokala valresultat där chavistiska bastioner gett stöd till Edmundo González Urrutia, Maduros huvudmotståndare.

### **Att valresultatet ifrågasätts, är det ett tecken på regimens förfall?**

I varje fall är skillnaden stor mellan Hugo Chávez tid som president [1999-2013] och hans efterträdare Nicolás Maduro. På det stora hela respekterades folkviljan under Chávez. Han förlorade bara en gång, folkomröstningen 2007, och erkände då nederlaget, även om han försökte få igenom en del av sina förslag i en ny folkomröstning två år senare.

Efter sitt tillträde 2013 har Maduro inte upphört att använda sig av olika auktoritära metoder för att slippa från valnederlag. Hans sida förlorade parlamentsvalet 2015, men då berövade han det nya parlamentet all makt. Därefter valde oppositionen att bojkotta alla val fram till nu.

Vad gäller årets val underminerade regimen med en rad taktiska drag allt som kunde påminna om en jämbördig valrörelse. Rätten att kandidera sattes ur spel: oppositionens kandidat var bara ett tredje alternativ sedan de båda första ogiltigförklarades [Maria Corina Machado och därefter Corina Yoris] och till och med kritiska chavister blev stoppade.

Ett annat exempel: endast 69 000 väljare fick rätt att rösta utomlands trots att det finns fem miljoner venezolaner i rösträttsålder utanför landets gränser och där oppositionen har många röster att hämta. Slutligen skedde 150 arresteringar i syfte att försvaga González' kampanj.

### **Valet av Chávez 1998 innebar början till två decennier av en progressiv period i Latinamerika, följt av en mer kaotisk tid. På vilket sätt har regimen utveckling illustrerat denna dynamik och vad har varit särdragen?**

I början av chavismen handlade det om en befolkning och sociala rörelser som erövrade rättigheter och värdighet genom sin mobilisering. Man upphävde de institutionella hinder som fanns och avvärjde två försök av den ekonomiska eliten att störta den nya makten och man segrade i alla val.

Den dynamiken sammanföll med första fasen med progressiva regeringar i Latinamerika. Råvarupriserna, som oljan för Venezuelas del, låg högt och gjorde det möjligt att fördela rikedomar till de fattiga utan att direkt drabba de rika. Flera progressiva regeringar undvek då en verklig skattereform och maskerade i stället det hela med åtgärder som ändå gynnade de folkliga sektorerna.

Idag är den ledande gruppen kring Maduro fjättrad vid makten och verkar främst för att avvärja all mobilisering i samhället och hindra uppkomsten av all seriös opposition. En ny ekonomisk elit tenderar rent av att samarbeta med Maduro och har ett gott öga till den form av politisk stabilitet som råder. Den ekonomiska politik som förts sedan 2018 skulle i Frankrike betecknas som liberal.

Läget i Venezuela svarar, i en ytterst katastrofal form, mot det minskade manöverutrymmet som progressiva regeringar i Latinamerika står inför. Ekonomiskt har det skett en tillbakagång sedan ett drygt tiotal år och där maktskifte ägt rum har det banat väg för en reaktionär höger.

### **Den "bolivarianska revolutionen", som skulle skapa "det tjugoförsta århundradets socialism", har slutat i en ekonomisk katastrof utan motstycke i fredstid och omfattande landsflykt. Hur ska man karakterisera vad det blivit av den regim Chávez införde?**

Det har aldrig varit tal om något socialistiskt samhälle. Rika som fattiga har kunnat berika sig, men de förra har knappast drabbats. Vid slutet av Chávez tid vid makten var den statliga sektorns andel lika stor som i början. Under Maduro har en klar ökning gått att konstatera, men förklaringen är att den statliga sektorn inte fallit ihop lika snabbt som den privata. Det har aldrig förekommit någon socialistisk inriktning av ekonomin, trots nationaliseringar som varit för små för att kina ändra något.

Den valutakontroll som infördes 2003 har fått förödande följder på sikt genom att tilldelningen av subventionerad dollar, för enskilda men i synnerhet för företagen, lett till

spekulation och minskat förtroende för valutan även före Chávez bortgång 2013. Valutan började således falla samman på sommaren 2012, redan innan oljepriset började sjunka eller innan USA:s sanktioner. Sedan dess har den förlorat 99,9 procent av sitt värde.

Mellan 2014 och 2020 minskade nationalrikedomen med 80 procent. Om ett land bara bevarat en femtedel av den produktion man uppvisade sex år tidigare står det klart att man inte håller sig upprätt. Och inför oundvikliga missnöjesyttringar valde Maduro, helt i avsaknad av Chávez karisma, den auktoritära vägen. Idag styrs landet av en ”pseudo-vänster”.

### **Vilken roll har USA spelat i denna nedgång?**

Det är ju en klassisk motståndare till chavismen. Det var det enda landet, förutom Spanien, som godtog den statskupp som Chávez utsattes för 2002. USA:s ekonomiska sanktioner mot landet, som inleddes 2017 och skärptes 2019, är allvarliga: Illegala i förhållande till internationell rätt, kriminella gentemot befolkningen och kontraproduktiva beträffande målet med regimförändring. Maduro och gruppen kring honom har inga besvär med att använda sig av antiimperialistisk retorik och det har heller inte gjort oppositionen mer trovärdig.

Det ekonomiska sammanbrottet skedde förvisso före sanktionerna, men de har omöjliggjort all återhämtning. Mellan oktober 2023 och april 2024 har USA ändå något mildrat sanktionerna. Av två skäl.

Å ena sidan har USA behov av att förse sig med olja i det spända geopolitiska läge kriget i Ukraina lett till. Å andra sidan är migrationen från Venezuela inte längre bara en fråga för Latinamerika, utan för USA självt. Venezuelaner är den största gruppen av migranter vid USA:s gräns mot Mexiko. Och USA vill inte ytterligare driva på lusten att lämna hemlandet.

### **Om det är en ”pseudo-vänster” som styr Venezuela vad är det då som skiljer den från oppositionen?**

Det handlar om politik, oppositionen talar om att demokratisera landets institutioner. Låt oss till att börja med slå fast att ledarna för den inte verkar de mest förtroendeingivande på det området. De strömningar som leder oppositionen är nu de mest radikala, de drivs av revanschlystnad och står solidariska med den argentinske ledaren Javier Milei.

Internationella frågor betyder också mycket i politiska sammanhang i Venezuela. Om González valts till president skulle det ha inneburit en vändpunkt i USA-vänlig och västlig riktning. Vi får inte glömma att Juan Guaidó, som 2019 utnämnde sig själv till president, stöddes av ett sextiototal stater i Väst. Här kan vi anse Maduros hållning till Ukraina vara besvärande. Men samma gäller lika mycket oppositionens till konflikten Israel-Palestina.

### **Du har ägnat dig åt fackföreningarnas ställning under regimen. Finns det något kvar av folkliga organisationer, vilken roll har de idag?**

Sedan 2007 finns inte mycket kvar. Det är i den meningen chavismen utgjort ett drama. Den ville inte stärka de folkliga rörelserna på sikt. De införlivades eller trycktes ner och ekonomiska krav blev i stort avvisade och allt kom att handla om att behålla makten.

Den regeringsvänliga fackföreningsrörelsen är bara en skugga av sitt forna jag. Minimilönen i Venezuela pendlar mellan 3 och 4 dollar i ett läge där det behövs 550 dollar för att hålla sig flytande! Det finns kvar autonoma strukturer, som ställer krav, men de är oerhört uppsplittade på grund av politiska motsättningar och den selektiva repression de utsätts för. Det går att mobilisera i Venezuela, men staten kan sätta stopp eller fångsla dig om den finner för gott. Det räcker för att upprätthålla samhällsordningen.

**I Frankrike och i Europa har stora delar av vänstern varit försonligt inställd, till eller i varje fall tigit om, övergreppen mot mänskliga rättigheter och att först den chavistiska**

**och sedan Maduros elit roffat åt sig rikedomarna. Hur ska man förklara det?**

En tendens till förenklad världsuppfattning. Och i fallet Venezuela har ju den liberala eller fascistiska högern tagit hand om kritiken vilket försvårat all självkritisk hållning.

I Frankrike har *La France Insoumise* snarast tenderat att inte säga något alls i frågan. Jean-Luc Mélenchon, som tidigare fann regimen tilltalande, vill i dag hellre synas tillammans med vänstern i Colombia under Gustavo Petro. Helt annat i Spanien med det entusiastiska stödet till regimen från Juan Carlos Monedero, tidigare högt uppsatt inom *Podemos*.

Hur som helst för det inte något gott med sig att blunda för hur det gått i Venezuela. Om man säger att framtiden innebär frigörelse och förbättrade levnadsförhållanden har utvecklingen där inget att bidra med.

Översättning: *Björn Erik Rosin*.

---

**Lästips**

Se [Venezuela](#) för en sammanställning av artiklar och artikelsamlingar om Venezuela.